

Tomasz Kajetan Czarkowski

Zakład Bioekonomiki Rybactwa, Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie

I Olsztyńska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „Rybactwo i bezpieczeństwo na wodach Warmii i Mazur”

Województwo warmińsko-mazurskie jest regionem szczególnym, jeśli chodzi o powierzchnię oraz liczbę zbiorników wodnych leżących na jego obszarze. Jest również regionem szczególnie ważnym z punktu widzenia rybołówstwa komercyjnego i rekreacyjnego oraz akwakultury. Wychodząc naprzeciw zarówno możliwościom, jak też oczekiwaniom, dnia 17 listopada 2017 roku została zorga-

nizowana I Olsztyńska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „Rybactwo i bezpieczeństwo na wodach Warmii i Mazur”.

Spotkanie zostało zorganizowane wspólnymi siłami przez Biuro Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Rybackiej w Olsztynie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Instytut Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza w Olsztynie. Zostało też objęte patronatem wojewody warmiń-

sko-mazurskiego Artura Chojeckiego. Konferencję otworzył wicewojewoda warmińsko-mazurski Sławomir Sadowski, który przy okazji wręczył odznaczenie państwowe w postaci Brązowego Krzyża Zasługi dr. hab. Mariuszowi Teodorowiczowi. Po tej części oficjalnej, nastąpiła część merytoryczna, w skład której wchodziło 10 referatów.

Na początku wystąpił komendant wojewódzki PSR w Olsztynie mgr inż. Szczepan Worobiej z referatem „Znaczenie, aktualny stan, wyposażenie i działalność PSR w Olsztynie”. Komendant w sposób szczegółowy przybliżył uczestnikom konferencji zasady funkcjonowania, historię oraz problemy warmińsko-mazurskiej PSR. Temat ten kontynuował dr inż. Maciej Mickiewicz z IRS w Olsztynie, który scharakteryzował kłusownictwo wędkarsko-rybackie, na podstawie opinii funkcjonariuszy PSR zebranych w czasie badań ankietowych. Po tych dwóch referatach znalazł się czas na krótką dyskusję.

Po krótkiej przerwie głos zabrał mgr inż. Andrzej Abramczyk z Gospodarstwa Jeziorowego w Etku Sp. z o.o., który z punktu widzenia użytkownika rybackiego przedstawił praktyczne aspekty rybackiego użytkowania wód publicznych na Warmii i Mazurach. Omówił wiele problemów, z którymi borykają się jeziorowe gospodarstwa rybackie, począwszy od kłusownictwa po zmiany środowiskowe, konflikt z wędkarzami oraz wpływ kormorana czarnego na dochody rybaków. Następny referat dotyczył bezpieczeństwa pracy na wodach śródlądowych i w rybactwie, który wygłosił mgr Marek Wójcik z Okręgowego Inspektoratu Państwowej Inspekcji Pracy w Olsztynie. Okazuje się, że praca rybaków jest stosunkowo bezpieczna, gdyż wypadków przy pracy w ostatnich latach było niewiele.

Następny referat dotyczył holistycznego oraz ekosystemowego spojrzenia na jeziorową gospodarkę rybacko-wędkarską i nosił tytuł „Rybactwo, wędkarstwo, turystyka, ekologia – sieć naczyń połączonych czy źródło konfliktów”. Wykład przeprowadził dr inż. Tomasz Kajetan Czarkowski z IRS w Olsztynie. W czasie wystąpienia wykazano, iż ciągle do końca nie potrafimy zrozumieć, czym tak naprawdę jest odpowiedzialne, zrównoważone i efektywne zarządzanie żywymi zasobami wód śródlądowych. Referat między innymi wytykał błędne postrzeganie wód

śródlądowych, jedynie jako miejsca prowadzenia prywatnego biznesu i przypominał, że ekosystemy jeziorne są własnością całego narodu, a nie tylko wybranych grup interesów. Straty ekologiczne polskich gospodarstw stawowych typu karpiego w wyniku kradzieży ryb oraz wyjadania przez zwierzęta rybożerne szczegółowo omówił mgr inż. Krzysztof Karoń – honorowy prezes Związku Producentów Ryb w Poznaniu. W wyniku opisanego analizy nasuwa się wniosek, iż straty te mogą być naprawdę duże, szczególnie w regionie wielkopolskim. Po tym wykładzie głos zabrał zastępca dyrektora Departamentu Rybołówstwa Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej mgr inż. Kamil Wojnar, mówiąc o przyszłości polskiego sektora rybackiego, szczególnie środków finansowych pochodzących z Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze”. Znowu nastął czas dyskusji i pytań w kierunku wykładowców, a następnie uczestnicy udali się na obiad.

Po obiedzie rozpoczął się ostatni panel konferencyjny. Niezastąpiony, cały czas silnie związany z Katedrą Biologii i Hodowli Ryb UWM, choć już jako „stypendysta ZUS” (jak sam o sobie mawia), prof. dr hab. Janusz Guziur szeroko omówił drobnotowarową produkcję stawową w regionie Warmii i Mazur. Ten temat, choć często pomijany, wydaje się kluczowy dla prawidłowego funkcjonowania chociażby indywidualnych gospodarstw rolnych, w tym szczególnie tych będących jednocześnie gospodarstwami agroturystycznymi. Ścisłe związane z tą tematyką był również następny referat „Ryby – ekologiczny produkt bezpiecznej żywności oraz ich prozdrowotne znaczenie”. Wykład ciekawie poprowadziła prof. dr hab. Krystyna Skibniewska z Katedry Podstaw Bezpieczeństwa UWM w Olsztynie, wskazując na wysoką wartość odżywczą i kulinarną ryb. Do tematu nawiązała również prof. dr hab. Małgorzata Woźniak reprezentująca Katedrę Biologii i Hodowli Ryb UWM w Olsztynie. Dzięki jej prezentacji uczestnicy mogli dowiedzieć się więcej o rybach jako produkcie regionalnym, tak przecież istotnym dla regionu Warmii i Mazur. Panel i całą konferencję zakończył referat dr. inż. Krzysztofa Kozłowskiego reprezentującego tę samą jednostkę co jego przedmówczyni. Wykład dotyczył problemów technolo-

gicznych i środowiskowych przy realizacji zadań ochronnych w Rezerwacie Przyrody „Polder Sątopy-Samulewo”.

Około godziny 15 nastąpiło krótkie podsumowanie oraz oficjalne zakończenie I Olsztyńskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Rybacko i bezpieczeństwo na wodach Warmii i Mazur”. Takie spotkania są nad wyraz przydatne i miejmy nadzieję, że przyczynią się do właściwego postrzegania sektora rybackiego w regionie Warmii i Mazur. Szkoda tylko, że w konferencji nie wzięło udziału szerokie środowisko rybaków rekreacyjnych – wędkarzy, którzy powinni być zainteresowani problemami ekosystemów wodnych, jako ci, którzy obecnie najsilniej oddziałują na ichtiofaunę w Polsce. W dobie dość ostrego konfliktu przebiegającego na linii rybacko komercyjne – rybacko

rekreacyjne (wędkarstwo) mówienie tylko do jednej ze stron tego sporu wydaje się niewystarczające. Do wypracowania dobrych rozwiązań ważna jest merytoryczna dyskusja obu środowisk połowiących ryby w regionie. Naukowcy powinni być tu bezstronnym elementem rzetelnie przekazującym wiedzę na temat stanu zasobów ichtiofauny i gospodarki rybacko-wędkarskiej. Takie podejście nauki, nie faworyzujące żadnej ze stron sporu, będzie prowadziło do osiągnięcia kompromisu w przyszłości oraz przyczyni się do prawdziwie zrównoważonego i odpowiedzialnego korzystania z ograniczonych przecież zasobów ryb. Pamiętajmy, że zasoby te są dobrem nas wszystkich i jako takie powinny podlegać szczególnej ochronie aparatu państwowego.

Karolina Naumowicz¹, Andrzej Krzysztof Siwicki^{1,2}, Elżbieta Terech-Majewska¹

¹Wydział Medycyny Weterynaryjnej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

²Zakład Patologii i Immunologii Ryb, Instytut Rybacko-Śródlądowego w Olsztynie

Osiemnasta międzynarodowa konferencja „Choroby ryb i mięczaków”, Belfast, 3 – 8 IX 2017 r.

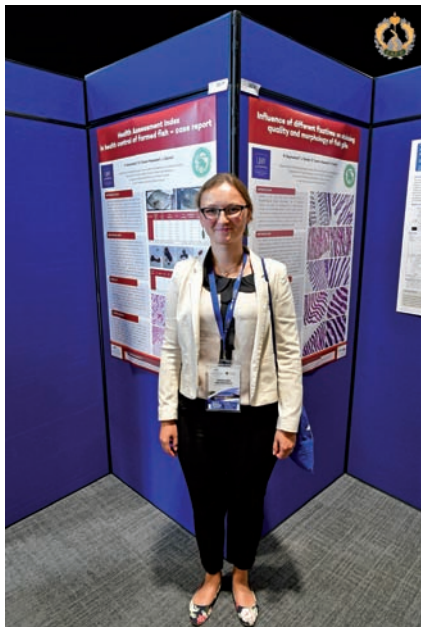
Międzynarodowa Konferencja „Choroby ryb i mięczaków”, organizowana przez Europejskie Stowarzyszenie Ichtopatologów (European Association of Fish Pathologists, odbyła się w Belfaście (Irlandia Północna), w dniach 3-8.09. 2017 r. To międzynarodowe wydarzenie odbywa się co dwa lata w różnych miejscach Europy, tam gdzie aktywnie rozwija się akwakultura, jak również aktywnie działają członkowie tej organizacji. W tegorocznej edycji uczestniczyło ponad 500 (dokładnie 515) osób z całego świata, z 43 krajów. Komitet organizacyjny tegorocznej edycji tworzyli głównie członkowie EAFP z oddziału brytyjskiego stowarzyszenia, jednocześnie reprezentujący różne organizacje zajmujące się chorobami zwierząt wodnych. Byli wśród nich, m.in. dr Marian Mc Loughlin (Fish Vet Group, Wlk. Brytania), Simon Doherty (Blackwater Consultancy Ltd, Wlk. Brytania), Michael Welsh (SISAF Ltd, Wlk. Brytania), Chris Armour (Agri-Food and Biosciences Institute, Wlk. Brytania), John Kane (Department of Agriculture, Environment and Rural Affairs, Wlk. Brytania) oraz Richard Kennedy (Agri-Food and Biosciences Institute, Wlk. Brytania). Obrady otworzył prezes stowarzyszenia dr José A. Garcia.

Polskę reprezentowało grono badaczy z różnych ośrodków wraz z przewodniczącym Polskiego Oddziału EAFP prof. dr. hab. Andrzejem Krzysztofem Siwickim (Katedra Mikrobiologii i Immunologii, Wydział Medycyny Wetery-

naryjnej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie; Zakład Patologii i Immunologii Ryb, Instytut Rybacko-Śródlądowego w Olsztynie), lek. wet. Karoliną Naumowicz (Katedra Patofizjologii, Weterynarii Sądowej i Administracji, Wydział Medycyny Weterynaryjnej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), dr Katarzyną Nadolną-Ałtyn (Morski Instytut Rybacki - Państwowy Instytut Badawczy), mgr Joanną Pawlak (Morski Instytut Rybacki-Państwowy Instytut Badawczy). Prace prezentowane przez Polaków dotyczyły między innymi zagadnień związanych z odpornością ryb, wykorzystaniem efektywnych mikroorganizmów, diagnostyką chorób ryb, profilaktyką w obiegach

Fot. 1. Dr Jose Garcia otwiera konferencję.

Fot. 2. Lek. wet. Karolina Naumowicz przy swoich pracach.

Fot. 3. Prof. Frank Nielsen wygłasza kluczowy wykład podczas otwarcia konferencji.

rakcje pasożyt-gospodarz, diagnostyka chorób nieobjętych zwalczaniem z urzędu (bakteryjnych, wirusowych, grzybiczych), ochrona dobrostanu w akwakulturze, choroby mięczaków i skorupiaków, choroby skrzeli, diagnostyka chorób środowiskowych i zatruc, miopatie mięśniowe, żywienie w przebiegu chorób. Dominowały zagadnienia dotyczące epidemiologii chorób zakaźnych u ryb hodowlanych oraz wolno żyjących.

W trakcie konferencji odbyło się 7 sesji warsztatowych, podczas których uczestnicy oprócz doskonalenia umiejętności mogli podzielić się doświadczeniem naukowym i żywiołowo je przedyskutować. Warsztaty dotyczyły zakażeń Myxozoa, chorób skórnych w akwakulturze, zaniedbanych chorób wirusowych w chowie i hodowli ryb słodkowodnych, zasad

zamkniętych, chorobami pasożytniczymi i zoonozami u ryb bałtyckich oraz chorobami węgorza europejskiego. Tylko z Polski zaprezentowano 15 prac w formie plakatów.

W ramach obrad konferencji przedstawiono różnorodne zagadnienia dotyczące diagnostyki, profilaktyki i leczenia chorób ryb i mięczaków, 217 prac w formie wykładów oraz 236 prac w formie prezentacji posterów. Podczas sesji plenarnych wykłady głosili goście honorowi konferencji. Wykład dotyczący wszy morskiej wygłosił prof. Frank Nielsen (University of Bergen, Norwegia), o szczepionkach prof. dr inż. Geert Wiegertjes (Wageningen University & Research, Holandia), o chorobach mięczaków dr Isabelle Arzul (Laboratory of Genetic and Pathology of Marine Molluscus, Francja), a o chorobach węgorza dr inż. Olga Haenen (Wageningen University & Research, Holandia). Tak ogromna liczba wystąpień została podzielona na 36 sesji wykładowych, które dotyczyły różnych zagadnień, jak odporność i immunostymulacja (także szczepienia i opracowania nowych szczepionek), etiologia i patomechanizm chorób pasożytniczych (m.in. wesz morska) oraz inte-

pisania publikacji naukowych. W ramach zajęć warsztatowych omawiano stopień zaawansowania realizacji projektów europejskich, tj: program parazytologiczny ParaFishControl (Horizont 2020), Vivaldi oraz program TargetFish dotyczący opracowania i wdrażania szczepionek DNA u ryb. Najdłuższą sesją warsztatową (trwała cały dzień), odbyła się w niedzielę 3 września. To stały punkt w programie konferencji, realizowany

Fot. 5. Dr Isabelle Arzul wygłasza wykład plenarny dotyczący chorób mięczaków.

Fot. 4. Prof. Geert Wiegertjes wygłasza wykład plenarny.

Fot. 6. Dr Olga Haenen podczas kluczowego wykładu o chorobach węgorzy.

Fot. 7. Uczestnicy warsztatów histopatologicznych.

Fot. 8. Organizatorki warsztatów histopatologicznych (od lewej) – dr Marian McLoughlin, dr Heike Schmidt-Posthaus, dr Dianne Elliott, Patricia Noguera, prof. Barbara Nowak.

jako jednodniowe warsztaty histopatologiczne. W tegorocznej edycji wzięło udział ponad 50 uczestników, a tematem wiodącym były choroby nerek o różnej etiologii. Gościem specjalnym był dr Jeff Wolf (Experimental Pathology Laboratories, USA), światowej klasy specjalista w dziedzinie histopatologii. Ponadto jest koedytorem czasopisma związanego z zagadnieniami zdrowotnymi zwierząt wodnych „Journal of Aquatic Animal Health” i członkiem redakcji czasopisma toksykopatologicznego „Toxicologic Pathology”. Organizatorami warsztatów histopatologicznych były prof. Barbara Nowak (University of Tasmania, Australia), dr Dianne Elliott (University of Washington, USA), Patricia Noguera (Marine Scotland Science, Wlk. Brytania) oraz dr Heike Schmidt-Posthaus (Universität Bern, Szwajcaria).

Projekt TargetFish to duży program badawczo-rozwojowy, współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach 7 programu ramowego, realizowany od 2012 roku. Zaangażowane w nim są czołowe europejskie grupy badawcze, wiodące w zakresie badań układu odpornościowego ryb oraz przedsiębiorstwa z sektorów biotechnologii i weterynarii. Celem tej współpracy jest przyspieszenie rozwoju istniejących (ale niewystarczających) i opracowanie nowych prototypów szczepionek, przeciwko ważnym wirusowym lub bakteryjnym patogenom łososia atlantyckiego, pstrąga tęczowego, karpia, okonia morskiego, turbotu, rekina. Od 2012 roku opublikowano w ramach realizacji projektu 68 publikacji naukowych.

Podczas walnego zebrania EAFP, w którym udział wzięło ponad 60 członków, podsumowano działalność stowarzyszenia w minionym okresie. W obradach uczestniczyli przedstawiciele zarządu, w tym dr José A. Garcia (prezes), Patrick Smith (wiceprezes), Ivona Mladineo (sekretarz), Sean J. Monaghan (oficer wydawniczy) and Snježana Zrnčić (sekretarz generalny). EAFP w 2017 roku liczyło 842 członków, w tym 699 członków zwykłych, 85 studentów, 8

Fot. 9. Walne zebranie EAFP.

ParaFishControl to projekt badawczy finansowany przez UE w ramach programu Horyzont 2020, którego celem jest pogłębienie wiedzy na temat interakcji między pasożytami a rybami oraz rozwijanie innowacyjnych rozwiązań i narzędzi w celu zapobiegania, kontroli i łagodzenia skutków zarażeń, u głównych gatunków ryb hodowanych w Europie. Ważnym celem ParaFishControl jest zapewnienie efektywnej wymiany wiedzy z przedsiębiorstwami i stowarzyszeniami hodowców ryb, za pośrednictwem Forum Przemysłu ParaFishControl. Forum przemysłowe jest prowadzone przez dr Panos Christofilogiannis (AQUARK) przy wsparciu AquaTT. W ramach projektu opracowuje się środki przeciwpasożytnicze, które dzięki ściślej współpracy z przemysłem mogą zostać wdrożone do produkcji oraz praktyki rybackiej. Wyniki prac w ramach projektu są publikowane i szeroko udostępniane. Dotąd opublikowano 25 prac oryginalnych (od 2015 do 2017 roku).

W trakcie konferencji przyznano nagrody dla najlepszych młodych badaczy, którymi wyróżniono, m.in.: Sari Aaltonen (University of Jyväskylä, Finlandia), Réka Borzák (Hungarian Academy of Sciences, Węgry), Ivana Bušelić (Institute of Oceanography and Fisheries, Chorwacja), Lorenzo Garcia Muñoz (Universidad Complutense, Hiszpania), Jerko Hrabar (Institute of Oceanography and Fisheries, Chorwacja), Yeon-Hwa Jin (Friedrich-Loeffler-Institut, Niemcy), Sandro Klafack (Friedrich-Loeffler-Institut, Niemcy), Henry Lane (University of Otago, Nowa Zelandia), Muhammad Bilal Bin Majeed (University of Veterinary Medicine, Austria), Mohamed Shaalan (University of Veterinary Medicine, Austria), Emmanuelle Zoccola (University of Queensland, Australia), Yeni Leal Acosta (Center for Genetic Engineering and Biotechnology, Kuba).

6/2017

członków honorowych, 33 członków bibliotecznych oraz 17 członków wspierających. Podsumowano na nim wybory prezesa stowarzyszenia, które miały miejsce przed konferencją. Kontrkandydatem obecnie pełniącego funkcję prezesa dr Garcii był prof. Sven Bergmann (Friedrich-Loeffler-Institut, Niemcy). Pierwsza tura zakończyła się remisem, natomiast druga przewagą 7 głosów dla dr Garcii, który będzie piastował to stanowisko do roku 2021. Podczas spotkania oficjalnie ogłoszono miejsce kolejnej konferencji w 2019, będzie to Porto (Portugalia).

Program socjalny, umożliwiający prowadzenie interesujących dyskusji oraz zawiązywanie nowych znajomości naukowych, był nie mniej bogaty niż program wystąpień. Odbyły się trzy spotkania – przyjęcie powitalne w centrum konferencyjnym, spotkanie z przedstawicielami władz miasta Belfast w ratuszu oraz gala wieczorowa z wręczeniem nagród w centrum Titanic-Belfast. Ponadto po zakończeniu programu naukowego dla osób chętnych przewidziano całonocną wycieczkę do lokalnych hodowli łosia atlantyckiego w przybrzeżnych sadzach morskich, wraz ze zwiedzaniem najstarszej działającej irlandzkiej destylarni „Whiskey Bushmills” oraz tzw. Grobli Olbrzy-

Fot. 10. Zdjęcie grupowe uczestników 18 międzynarodowej konferencji.

mów, przybrzeżnego rezerwatu geologicznego znajdującego się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Podsumowując relacje uczestników tego wydarzenia można uznać, że organizatorzy wypełnili w pełni przyjęte przed 42 laty założenia, kiedy powoływano tę organizację. Jej celem miała być integracja środowiska zajmującego się ochroną zdrowia zwierząt akwakultury z całego świata. Organizowanie cyklicznych konferencji w różnych krajach stwarza możliwość poznania kultury tych miejsc oraz tego środowiska. Pozostaje mieć nadzieję, że w przyszłości kolejna edycja zostanie zorganizowana także w Polsce.

W pracy wykorzystano zdjęcia autorstwa dr Bartolomeo Gorgoglione, dostępne pod adresem: <https://eafp.org/18th-eafp-belfast-2017/>.

Aller Aqua otwiera szóstą fabrykę

31 października 2017 r. Aller Aqua świętowała otwarcie swojej szóstej fabryki – Aller Aqua Qingdao w Chinach. Inauguracja nastąpiła zaledwie miesiąc po otwarciu fabryki w Zambii.

„Otwarcie dwóch fabryk w ciągu dwóch miesięcy to coś wyjątkowego – wyjaśnia Hans Erik Bylling, prezes Grupy

Aller Aqua – Mieliliśmy kilka pracowitych lat poprzedzających inaugurację i teraz jesteśmy wreszcie gotowi. Jestem dumny z tego, co osiągnęliśmy”.

Anders C. Bylling, syn Hansa Erika Byllinga, jest kierownikiem Aller Aqua Qingdao. Anders wyjaśnia, że proces

budowy fabryki w Chinach był długi. „Mieliśmy pewne opóźnienia, ale w końcu osiągnęliśmy zamierzony cel. Nasz chiński zespół pracował wyjątkowo ciężko, aby wszystko było gotowe na inaugurację. To był bardzo udany dzień z prawie 200 uczestnikami. Dzień wcześniej zorganizowaliśmy Międzynarodowe Seminarium Akwakultury nt. zimnolubnych gatunków ryb, na które przybyło 300 uczestników.“

Aller Aqua Qingdao będzie produkować 45000 ton paszy rocznie. Jest to pierwsza fabryka Aller Aqua w Azji, co zwiększy naszą konkurencyjność poprzez szybszą dostawę. Fabryka będzie również eksportować do innych państw, w tym Korei i Wietnamu.

Wspomnienie...

Pamięci Profesora Andrzeja Witkowskiego (1947-2017)

Naukowiec, przyrodnik, biolog, ichtiolog, miłośnik wędkarstwa, przyjaciel wszystkich szczerze kochających rzeki i żyjące w nich ryby, nasz kolega Andrzej Witkowski odszedł 27 września 2017 roku.

Jego ostatni dzień był taki jak całe pracowite życie zawodowe. Prorektor Uniwersytetu Wrocławskiego (1996-2002), dziekan Wydziału Nauk Przyrodniczych UWr (2002-2006), a wcześniej prodziekan tego wydziału (1989-1992), wicedyrektor Muzeum Przyrodniczego (1990-1996), prezes Polskiego Towarzystwa Zoologicznego (1991-1995), przewodniczący i członek Komitetów Zoologii PAN: Badań Polarnych, Ochrony Przyrody (1993-2012), członek Rady Naukowej Instytutu Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie (2000-2004, 2007-2010) – jeszcze przed południem ostatniego dnia życia przybył do „swojego” Muzeum Przyrodniczego, by pracować tam nad rozdziałem do książki o przyrodzie Gór Stołowych...

Pochodził z Kotliny Kłodzkiej, urodzony w Szczytnej Śląskiej 20 kwietnia 1947 roku, absolwent Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Kłodzku (1966), nigdy nie stracił swej lokalnej tożsamości. Poza związkami rodzinnymi przyciągały go w te strony górskie rzeki, w których uwielbiał wędkować. Od młodości do końca kariery znajdował tam tematy badawcze, dzięki czemu wciąż mógł wracać nad swoje ukochane potoki. Pracował też w radzie naukowej Parku Narodowego Gór Stołowych (2005-2010)

Prof. Andrzej Witkowski, Spitsbergen 2007 r. (fot. archiwum rodzinne).

i był pełnomocnikiem JM Rektora UWr ds. kontaktów z samorządami ziemi kłodzkiej (2009-2012).

Drugim ukochanym przez Andrzeja Witkowskiego regionem Polski było Podhale. Jego stałe miejsce pobytów wakacyjnych to Łopuszna, którą odwiedzał corocznie wraz z rodziną: żoną Danutą i dziećmi – Anną i Przemysławem. Tam też pracował nad biologią lipienia i głowacicy publikując w latach 80. XX wieku serię znakomitych prac o tych gatunkach. Nieprzypadkowo właśnie w Łopusznej zorganizował międzynarodowe sympozjum dotyczące występowania,

ekologii i ochrony głowacicy w roku 2011.

Codziennosc upływała jednak głównie we Wrocławiu, na Uniwersytecie Wrocławskim, gdzie Andrzej Witkowski odbył studia biologiczne (1966-1971), a po zatrudnieniu w Muzeum Przyrodniczym, pracował tam do ostatniego dnia życia. Pracę magisterską, jak i doktorską pt.: „The taxonomic study of the freshwater sculpins, genus *Cottus* Linnaeus, 1758, (*Cottus gobio* L. and *Cottus poecilopus* Heck.) from Poland” (1978) wykonał pod kierunkiem doc. Zofii Kozikowskiej. Była to osoba, która w życiu Andrzeja Witkowskiego odegrała bardzo ważną rolę. Uczona wywodząca się z kadry naukowej Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, o heroicznej biografii zesańczej i konspiracyjnej z czasów II wojny światowej. Prowadzony przez

nią projekt dotyczący przyrody bagien biebrzańskich umożliwił Andrzejowi Witkowskiemu zaprojektowanie swych własnych badań nad tą wspaniałą rzeką. Bezprecedensowe prace o faunie ryb i minogów tamtych okolic pozwoliły mu na złożenie habilitacji zatytułowanej „Analiza ichtiofauny basenu Biebrzy” (1984) w młodym wieku, wkrótce po doktoracie, co było nie tylko wybitnym osiągnięciem, ale też złamaniem ówczesnych konwenansów w karierze naukowej. Tytuł profesora zwyczajnego, jaki odebrał z rąk prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego w roku 1999 zwiędził jego karierę w sensie formalnym, ale nie zaspokoił głodu ciągłego prowadzenia badań, wyjazdów terenowych, czy egzotycznych ekspedycji. Zdobywanie stopni i tytułów nie było zresztą dla niego celem samym w sobie. Praca naukowa na uniwersytecie podporządkowana jest wprawdzie reżimowi tak pojętej kariery, dlatego realizował ją nie-nagannie, ale swoje najważniejsze cele zawodowe wyznaczał według innego, własnego klucza. Nie zważał na modę, koniunkturę, czy współczynniki bibliograficzne. Dbał za to o wysoką jakość swojej pracy naukowej, czerpiąc z niej jednocześnie ogromną przyjemność. Po mistrzowsku łączył swoje zamiłowanie do przyrody i do wędkarstwa z wykonywaniem zawodu biologa – ichtiologa. Ta radość z pracy, zwłaszcza w terenie, udzielała się jego współpracownikom, w tym jego uczniom. Andrzej Witkowski wypromował dwudziestu pięciu magistrów i sześciu doktorów; cała szóstka do dziś związana jest z pracą naukową, a pięciu z nich specjalizuje się w biologii ryb.

Obszar zainteresowania naukowego Profesora Andrzeja Witkowskiego dotyczył ryb i minogów, obejmując kilka dziedzin. Należały do nich m.in. systematyka i morfologia. Szczególne znaczenie z tego zakresu mają jego prace taksonomiczne nad kozą złotawą, głowaczem pręgopłetwym i białopłetwym, a także seria prac o hybrydyzacji u ryb karpowatych. Zoogeografia słodkowodnej ichtiofauny Polski to kolejny obszar jego badawczej eksploracji. Studium faunistyczne basenu Biebrzy, a następnie seria publikacji o rybostanie dopływów górnej i środkowej Odry to niezwykle cenne dokumenty o zasobach przyrodniczych Polski pozostawione potomności. W ten nurt badawczy wpisują się prace wykazujące nieznanie wcześniej gatunki ryb na terenie Polski oraz publikacje, w których skorygowano zasięgi występowania słabo poznanych gatunków. Istotny wkład w poznanie biologii ryb mają prace z zakresu ekologii, dotyczące wędrówek tarłowych lipienia, głowacza pręgopłetwego, diety i żerowania śliza, czy zdolności ryb do pokonywania przepławek w rzekach. Sporo miejsca w jego dorobku zajmuje też rozpoznanie cech wpisanych w teorię „life history” krajowych gatunków ryb i minogów. Jako jeden z pierwszych ichtiologów w Polsce zwrócił uwagę na problem zagrożenia środowiskowego związanego z introdukcjami ryb, co zaowocowało licznymi publikacjami na ten temat. Ochrona ryb słodkowodnych Polski zawsze sta-

nowiła centralny punkt w badaniach Andrzeja Witkowskiego i z tego zakresu wiedzy pochodzą najczęściej cytowane prace spośród jego dzieł. Uwagę zwraca też efekt publikacyjny jego zaangażowania w wyprawy polarne Uniwersytetu Wrocławskiego na Spitsbergen, gdzie skupiał się na badaniach ekologicznych golca alpejskiego - jedyne gatunku ryby słodkowodnej tej arktycznej wyspy.

Dorobek Andrzeja Witkowskiego nie ogranicza się do prac oryginalnych raportujących wyniki własnych badań, ale obejmuje też szereg opracowań książkowych, w tym tak cenne pozycje jak monografia lipienia czy monografia jазia publikowane w Wydawnictwie IRS, czy sześć rozdziałów „Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt” oraz dwanaście w książce „Gatunki inwazyjne w faunie Polski”. Jego autorstwa jest też siedemdziesiąt prac przeglądowych oraz czterdzieści dwie popularnonaukowe, pisane głównie do prasy wędkarskiej. Pełna liczba publikacji jego autorstwa wynosi 355 pozycji. Te robiące wrażenie liczby są wyrazem jego pracowitości i zamiłowania do tego co robił. Wiele z tych publikacji miało kilku autorów. Zapal do pracy badawczej Andrzeja Witkowskiego motywował do działania współpracowników, a jego życiowa energia zasilala te wspólne inicjatywy.

Ważnym wątkiem jego życia była współpraca z Polskim Związkiem Wędkarskim. Angażował się w działalność Rady Naukowej przy Zarządzie Głównym PZW oraz w prace kilku okręgów dolnośląskich i nowosądeckich. Od roku 2006 pełnił też funkcję przewodniczącego Kolegium i Rady Redakcyjnej czasopisma: „Roczniki Naukowe PZW”. Jego społeczna praca na tej niwie została uhonorowana najwyższym odznaczeniem przyznawanym w tej organizacji: „Złotą z Wieńcami Odznaką PZW” (1991).

Osiągnięcia zawodowe Andrzeja Witkowskiego wielokrotnie zostały dostrzeżone również przez władze państwowe i uniwersyteckie: nagroda ministerialna przyznana mu była dwukrotnie, nagroda rektora – dwadzieścia siedem razy! Odznaczony był też Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Polonia Restituta oraz wielokrotnie wyróżniany przez liczne towarzystwa naukowe, władze lokalne i wędkarskie.

Wymierne sukcesy Andrzeja Witkowskiego nie kończą się na wymienionych powyżej, ale nie sposób przecież skwantyfikować efektów każdego przejawu ludzkiego życia. A wspominać będziemy człowieka i całościowe dzieło, jakie po sobie zostawił. Na nie składa się nie tylko pasmo sukcesów zawodowych, ale też to, jakim był człowiekiem. A był silną, wyrazistą osobowością, pełną życiowej energii i pasji. Był dla nas wspaniałym przyjacielem; gdy trzeba było – także pomocą i oparciem.

Ślady, które zostawił po sobie na Ziemi będą dla nas zawsze skojarzeniem z dobrą stroną życia i człowieczeństwa.

Jan Kotusz

Muzeum Przyrodnicze

Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Wrocławski